

היסטוריה

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מבין השאלות שבחרת לענות עליהן, לפחות שאלה אחת חייבת לכלול מקור.
פרק ראשון	—	(50×1)	—	50 נקודות
פרק שני	—	(50×1)	—	50 נקודות
סה"כ	—			100 נקודות
- שים לב: תלמידים שאושר להם **מבחן מותאם** אינם חייבים לבחור בשאלה שיש בה מקור.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

המשך מעבר לדף ◀

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק. מבין השאלות שבחרת, לפחות אחת מן השאלות חייבת לכלול מקור (שאלה מספר 1; שאלה מספר 4).

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (50 נקודות).

1. מקור – האידאולוגיה הנאצית וביסוס המשטר הנאצי בגרמניה

א. לפניך קטע מספרו של ההיסטוריון איאן קרשו. קרא אותו וענה על השאלה שאחריו.

בנובמבר 1922 דיבר היטלר על הציות למנהיג בתור חובה ראשונה במעלה. כמה ימים לאחר מכן הדגיש שהמנהיג, והוא בלבד, חייב בדין וחשבון להמונים. [...] ב-1923 [...] כשהחריף המשבר ברייך ולאור ההערצה שהעריפו על היטלר תומכיו שלו, הלכה וגברה ציפייתו ל"איש חזק שיושיע את גרמניה", [...] מנהיג שאינו מן הסוג הפרלמנטרי, שישלוט אם יהיה צורך בכך, נגד רצונו של הרוב לטובת ענייניה של האומה. "האנשים אינם רוצים שרים עוד, אלא מנהיגים", הצהיר היטלר. בנאום שמגנה את השיטה הפרלמנטרית בתור "נפילתה וקצה של האומה הגרמנית", רמז היטלר את הרמז הברור לתפקיד המוטל עליו, לדעתו. הוא הזכיר את פרידריך הגדול ואת ביסמרק*, "ענקים" שמעשיהם עמדו בניגוד לאלה של הרייכסטאג, [...] והצהיר "מה שיכול להציל את גרמניה הוא הדיקטטורה של הרצון הלאומי והנחישות הלאומית, והשאלה היא: האם האישיות המתאימה נמצאת בהישג יד? משימתנו איננה לחפש איש כזה [...] משימתנו היא לחשל את החרב שתידרש לאיש הזה כשיימצא. משימתנו היא לתת לדיקטטור, כשיבוא, עם מוכן לקראתו!" כמה חודשים לאחר מכן אמר שגרמניה תיושע רק בזכות האישיות [של המנהיג] ולא בהחלטות רוב בפרלמנט: "בתור מנהיג המפלגה הנצינל-סוציאליסטית אני רואה את משימתי בקבלת האחריות".

(מעובד על פי א' קרשו, **היטלר, 1889-1936: היבריס**, עם עובד, 2003, עמ' 168-169)

* מנהיגים חשובים בהיסטוריה של גרמניה.

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

— הסבר שלושה מאפיינים של עקרון המנהיג באידאולוגיה הנאצית: שניים על פי הקטע, ואחד על פי מה שלמדת.

— הצג עיקרון נוסף באידאולוגיה הנאצית שבא לידי ביטוי בקטע.
(30 נקודות)

ב. בשנים 1933-1936 השתמש היטלר בצווים, בחקיקה ובטרור, כדי לבסס את שלטונו בגרמניה. בחר שתי דוגמאות של צווים וחקיקה ושתי דוגמאות להשלטת טרור והסבר באמצעותן כיצד ביסס את שלטונו (בסעיף זה אין לכתוב על הצעדים נגד היהודים).
(20 נקודות)

2. ההחמרה במדיניות הנאצים כלפי היהודים בגרמניה (1933-1939)

א. הסבר מדוע בשנים 1933-1936 יישמו הנאצים בהדרגה את המדיניות שלהם כלפי היהודים.

הצג את ההדרגה הזאת באמצעות שתי דוגמאות.
(20 נקודות)

ב. בשנת 1938 הוחמרה המדיניות של הנאצים כלפי היהודים בגרמניה. הצג שני צעדים של הנאצים שבהם החמרה זו באה לידי ביטוי, והסבר מדוע כל אחד מהם מבטא החמרה במדיניות כלפי היהודים. (30 נקודות)

3. היהודים בפולין מתחילת הכיבוש הנאצי עד יוני 1941

א. — הסבר מדוע עם פלישת הנאצים לפולין הם נקטו צעדים קשים במיוחד נגד היהודים שחיו בה.

— הצג דוגמה לצעדים שנקטו הנאצים נגד יהודי פולין בשניים מן התחומים האלה:
תחום הכלכלה, תחום הביטחון האישי (השלטת טרור) ותחום התרבות והדת
(סך הכל — שתי דוגמאות). (25 נקודות)

ב. הסבר את המטרות של הנאצים בהקמת הגטאות: מטרה אחת מוצהרת ושתי מטרות לא מוצהרות (סמויות).

הצג שני אמצעים שבעזרתם פיקחו הנאצים על הגטאות. (25 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6 (50 נקודות).

4. מקור — האוכלוסייה המקומית והיהודים בארצות הכיבוש הנאצי

א. לפניך קטע שבו מתאר ההיסטוריון שאול פרידלנדר את יחס האוכלוסייה ההולנדית ליהודי הולנד בזמן הגירושים למחנות ההשמדה. קרא אותו וענה על השאלה שאחריו.

משטרת הולנד התעלתה על כל ציפיותיהם של הגרמנים: "פלוגות המשטרה ההולנדית החדשה עושות עבודה מצוינת בכל האמור בשאלת היהודים, והן אוסרות יהודים במאותיהם, יום ולילה", דיווח ראטר* למפקד העליון של האס-אס ב-24 בספטמבר בהתרוממות רוח ניכרת. ואכן ביצועיה של ממשלת אמסטרדם היו מעולים. [...] פרדריקס, המזכיר הכללי של משרד הפנים [ההולנדי], עשה ניסיונות חלופיים לחסוך מן המשטרה העירונית את ההשתתפות במצודים אבל בלא הועיל. ראטר עמד על דעתו שכל יחידותיה של משטרת הולנד יהיו מעורבות, וכולן אכן השתתפו. בלשים הולנדים סופחו למשטרת הביטחון הגרמנית, ובמאי 1942 אף הוקמה "יחידת עזר משטרתית" של מתנדבים ובה כאלפיים איש מחברי "פלוגות הסער" של המפלגה הנאצית ההולנדית ומן האס-אס ההולנדי. [...] רוב המרגלים שעשו רווחים נאים מהלשנה על יהודים מסתתרים נמנו עם שורותיהם. [...] משחלפו החודשים יכלו הגרמנים להתבונן בהישגיהם בסיפוק. ב-16 בנובמבר שלח נציג משרד החוץ הגרמני בהאג דוח כללי [למטה בגרמניה]: "הגירושים נמשכים בלי קשיים ובלי תקריות... האוכלוסייה ההולנדית התרגלה לגירוש היהודים. הם אינם גורמים שום צרות".

(מעובד על פי ש' פרידלנדר, **שנות ההשמדה 1939-1945, גרמניה הנאצית והיהודים**, עם עובד ויד ושם, 2009, עמ' 391, 395)

* הנס אלבין ראטר, מפקד האס-אס והמשטרה הנאצית בהולנד.

הסבר כיצד דפוס פעולה אחד של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים בא לידי ביטוי בקטע.

הצג דפוס פעולה נוסף של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים. (20 נקודות)

ב. הסבר שלושה מן הגורמים שהשפיעו על היחס של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים. (30 נקודות)

5. לוחמים יהודים

- א. — מדוע חברי תנועות הנוער הם שיזמו והובילו את המרידות ברוב הגטאות?
— הסבר כיצד התמודדו מארגני המרידות עם שלושה מן הקשיים שעמדו לפניהם.
(30 נקודות)
- ב. מה היו הסיבות להצטרפות של לוחמים יהודים לצבאות בעלות הברית במלחמת העולם השנייה? הסבר מדוע לוחמים יהודים בצבאות בעלות הברית היו בסכנה גדולה יותר מלוחמים אחרים בצבאות אלה. (20 נקודות)

6. "הפתרון הסופי"

- א. מה היה השינוי במדיניות של גרמניה כלפי היהודים עם פלישתה לברית המועצות? הסבר את הגורמים לשינוי זה.
(25 נקודות)
- ב. בזמן ביצוע "הפתרון הסופי" הגיעו לגטאות ידיעות על השמדת היהודים. הסבר שתיים מן הדילמות שהתעוררו אצל חברי היודנראט בעקבות קבלת ידיעות אלה.
(25 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך